

Stockholm, 2023-03-20

Mottagare: Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen

Kopia till: Socialdepartementet

strategipsykiskhalsa@folkhalsomyndigheten.se

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

info@folkhalsomyndigheten.se

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Skrivelse till regeringsuppdraget att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171/FS)

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) är en paraplyorganisation som samlar patient, brukar- och anhörigorganisationer inom det psykiatriska området. Nätverket har idag 13 medlemsorganisationer.

En av fyra svenskar har någon gång i livet erfarenhet av psykisk ohälsa. Läger vi till anhöriga ökar siffran ytterligare, till tre av fyra. Vi på NSPH företräder därmed en stor grupp i samhället. Vi ser patienter, brukare och anhöriga som en oumbärlig resurs genom deras unika kunskap och erfarenhet och anser därför att de bör ha ett större inflytande över beslut och insatser som berör dem på individ- såväl som systemnivå.

NSPH vill se en psykiatrisk vård och omsorg med god kvalitet som utgår från vetenskap, de professionellas erfarenheter och erfarenheterna hos personer som på olika sätt lever med egen eller någon närståendes psykiska ohälsa. NSPH:s mål är en vård och omsorg som är lättillgänglig, jämlik och rättssäker. Vi vill också att denna vård ska bidra till bättre återhämtning, ökad egenmakt och rättvisa förutsättningar att leva ett gott liv för personer med psykisk ohälsa och deras anhöriga.

Idag ställs stora krav på den enskilde att samordna den egna vården. Det är vanligt att bollas mellan olika verksamheter innan man tas emot och väntetiderna är ofta alltför långa till specialiserad vård. Vården som ges är ofta fragmentarisk och saknar ett långsiktigt och brett återhämtningsperspektiv.

För att uppnå bättre hälsa och vård anser NSPH exempelvis:

- Att man vid psykisk ohälsa ska få vård i tid. Det innebär att väntetiderna och vårdköerna måste kortas. Idag beror väntetiderna till stor del på att det saknas personal, och därför behövs det en seriös satsning på utbildning av vårdpersonal och bättre arbetsförhållanden så att personalen stannar kvar.

- Att tidiga insatser prioriteras och att primärvårdens utbud av behandlingar för psykisk ohälsa utökas. Vidare behöver ansvaret för det förebyggande och hälsofrämjande uppdraget tydliggöras.
- Att vården bidrar till att utveckla egenmakt hos individer samt hjälper dem att hitta sin roll i samhället. Regionerna behöver genomföra ett kunskapslyft för att arbeta med återhämtning inom vård och omsorg.
- Att psykiatrisk vård och omsorg resurssätts i enlighet med de stora behov som finns.
- Att personliga ombud ska erbjudas dem som är i behov av omfattande och samordnat stöd. Statsbidraget behöver höjas och indexeras för att öka kommunernas vilja att anställa fler personliga ombud.

NSPH har bidragit till arbetet med regeringsuppdraget att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171/FS) på olika sätt. NSPH har skickat in underlag för att beskriva situationen för de målgrupper vi representerar och deltagit i de samrådsmöten som anordnats av uppdraget.

Vi på NSPH är nu oroad över att det är två områden som inte kommer lyftas fram tillräckligt i den kommande nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention. NSPH vill därför genom denna skrivelse till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen betona vikten av dessa två områden – en långsiktig och konkret plan, samt finansiering till civilsamhället – lyfts fram tydligare. Risken finns annars att den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention inte kommer få önskad effekt i arbetet med psykisk hälsa framöver.

Behov av en långsiktig och konkret plan för arbetet

Otaliga utredningar har påtalat vikten av ett långsiktigt arbete för att stärka arbetet med psykisk hälsa, vilket också framgår i det direktiv som beskriver det arbetet som ska genomföras i regeringsuppdraget om att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171/FS). Vi ser också hur nationella riktlinjer tas fram för god vård, men att följsamheten brister. Utifrån den information NSPH tagit del av hittills gällande den kommande strategin ser vi en risk att strategin kommer bli alldeles för övergripande och kortsiktig.

Mot den bakgrunden anser NSPH att

- Strategin behöver kompletteras med en konkret, tioårsplan med utgångspunkt i den nationella strategin för att konkretisera vad som ska ske, när det ska ske och vem som ska göra vad. Förändringar i arbetet för psykisk hälsa och suicidprevention behöver bli verklighet och för att nå de mål som sätts upp behöver det säkerställas att verksamheter som möter enskilda med psykisk ohälsa och deras anhöriga får rätt förutsättningar för sitt arbete.
- Innehållet i en sådan plan behöver arbetas fram tillsammans med patient-, brukar- och anhängigorganisationerna, som vi ser som en viktig part i arbetet framåt för att uppfylla strategins ambitioner.

Vidare ser NSPH ett tydligt behov av att det nationella stödet för implementering av den riktning som strategin pekar på också behöver förbättras. Myndigheterna behöver stärka sitt arbete att ge stöd till verksamheter i att hitta och använda kunskapsstöd för att de aktivt ska kunna arbeta med insatser med fokus på psykisk hälsa och suicidpreventiva insatser.

När arbetet med implementeringen sedan kommer i gång ser vi det också som viktigt att detta noga följs upp ur ett patient-, brukar- och anhörigperspektiv för att säkerställa att det är de eftersträlvade effekterna som blir verklighet. Detta behöver ske på individ-, verksamhets- och systemnivå.

Behov av att stärka finansieringen till civilsamhällets organisationer

Brokarrörelsen representerar en stor del av landets befolkning och utgör en oumbärlig resurs för samhällets utveckling av vård, stöd och behandling. Idag är brukarrörelsens finansiering kortsiktig och fragmenterad vilket gör det svårt att planera och organisera verksamheten långsiktigt. Det blir också svårt för oss att erbjuda trygga arbetsvillkor. För att få rimliga villkor och för att på ett bra sätt kunna stödja, utbilda och handleda våra företrädare krävs en förutsägbar och stabil finansiering.

Civilsamhället tar ett stort ansvar för arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention idag. Vi driver livsviktig stödverksamhet, erbjuder aktiviteter, utvecklar nya arbetssätt och metoder och driver opinion för att skapa långsiktig förändring. Våra organisationer kommer fortsätta ta ett stort ansvar för detta viktiga arbete – men vi behöver också ha rimliga villkor för att kunna bidra.

NSPH anser därför att den nationella strategin behöver innehålla konkreta förslag om

- Att skapa en långsiktig, statlig finansiering för brukarrörelsens organisationer, bland annat genom att höja, modernisera och förbättra statsbidraget utifrån hur civilsamhället ser ut och organiseras idag.
- En riktad satsning på idéburna offentliga partnerskap (IOP) som ett sätt att finansiera samverkan mellan det offentliga och civilsamhället.
- Insatser som stärker och möjliggör samverkan mellan offentlig verksamhet och civilsamhället.

NSPH är övertygade om att det blir bättre resultat och mer kloka prioriteringar om personer med egna erfarenheter av psykisk ohälsa får vara delaktiga i de beslut som tas. Ett aktivt arbete med brukarinflytandet kan dessutom vara ett viktigt verktyg för att skapa mer välfungerande verksamheter. Det kan bidra till en bättre arbetsmiljö för de anställda och att arbetet upplevs som mer givande och utvecklande. Brukarinflytande är således viktigt både för att skapa delaktighet och inflytande för personer med psykisk ohälsa, såväl som för att skapa bättre och välfungerande verksamheter.

NSPH anser därför att den nationella strategin dessutom behöver innehålla konkreta förslag om

- Tydliga krav på regionalt och lokalt inflytande för brukarrörelsen.
- Att medel avsätts för en satsning för att användningen av metoder som stärker dialog, återhämtning och som involverar den enskilde i planering och uppföljning på ett aktivt

sätt ska öka samt spridas över landet. Det kan handla om metoder för exempelvis delat beslutsfattande och självvald inläggning.

- Hur olika finansieringsmodeller kan användas för att strategins mål ska kunna uppnås lokalt, regionalt och nationellt, samt att effekterna av olika finansieringsmodeller analyseras och utvärderas.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, NSPH

Conny Allaskog
Ordförande NSPH